

UNIVERSITEIT VOOR HUMANISTIEK

ONDERWIJSVISIE

INHOUD

INLEIDING	3
Uitgangspunten van de onderwijsvisie	3
Totstandkoming van de onderwijsvisie	3
1 WAAROM EEN NIEUWE ONDERWIJSVISIE?	4
Levensbeschouwelijke identiteit	4
Master Zorgethiek en Beleid	4
Studentpopulatie	4
Wetenschappelijke staf	4
Internationalisering van het hoger onderwijs	5
Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt	5
Permanente onderwijsvernieuwing	5
2 HUMANISME ALS GRONDSLAG	6
Humanisme als levensbeschouwing	6
Humanisme als politiek-moreel streven	6
Humanisme als levenskunst	6
3 KERN VAN DE ONDERWIJSVISIE	7
De student	7
De leeromgeving	8
4 AMBITIES	9
Extra aandacht voor <i>transferable skills</i>	9
Meer nadruk op interdisciplinariteit en transdisciplinariteit	9
Ontwikkelingsgericht onderwijs	9
Versterken van uitstroomprofielen	10
Herzien van instroomprofielen	10
Een internationale oriëntatie	10
Permanente oriëntatie op de levensbeschouwelijke identiteit van de universiteit	10
5 UITWERKING VAN DE ONDERWIJSVISIE	11
Beoogde leeruitkomsten: eindtermen en leerdoelen	11
Opbouw van curricula	11
Didactische vormgeving van het onderwijs	11
Toetsing	14
Kwalificaties van docenten	14
SLOT	15

INLEIDING

In dit document presenteert de Universiteit voor Humanistiek haar onderwijsvisie. Deze onderwijsvisie geeft aan wat voor soort universiteit we zijn, waartoe we onze studenten willen opleiden en welke eisen dat stelt aan het curriculum en de leeromgeving van de universiteit.

We schetsen in dit document de uitgangspunten van de onderwijsvisie en het proces van de totstandkoming ervan (1). Daarna gaan we in op de aanleiding voor deze hernieuwde onderwijsvisie (2) en op de humanistische waarden die aan deze visie ten grondslag liggen (3). Vervolgens presenteren we de kernelementen van de visie (4) en de ambities die hieruit volgen (5). In het laatste deel van dit document beschrijven we hoe de uitgangspunten uit de onderwijsvisie concreet vorm krijgen in de opbouw en de didactische vormgeving van de opleidingsprogramma's van de universiteit.

Uitgangspunten van de onderwijsvisie

De Universiteit voor Humanistiek is een levensbeschouwelijke universiteit die zich laat inspireren door het humanistische gedachtegoed en zich richt op eigentijdse vragen rondom levensbeschouwing, zingeving en de inrichting van een menswaardige samenleving. Studenten worden opgeleid tot academisch gevormde en maatschappelijk betrokken professionals die in hun denken en handelen een weloverwogen morele oriëntatie tot uitdrukking kunnen brengen en een kritische en geëngageerde bijdrage kunnen leveren aan de inrichting van een rechtvaardige en zorgzame samenleving.

Deze onderwijsvisie maakt duidelijk hoe de humanistische grondslagen van de universiteit vorm krijgen in het onderwijs. Zij biedt een richtsnoer voor de verdere ontwikkeling en vernieuwing van het onderwijs en vormt de basis voor het inhoudelijke gesprek over de levensbeschouwelijke identiteit van de Universiteit voor Humanistiek.

Totstandkoming van de onderwijsvisie

Deze onderwijsvisie is het resultaat van een intensief intern proces. Een werkgroep met docenten van de verschillende leerstoelgroepen heeft in enkele oriënterende gesprekken belangrijke thema's benoemd.¹ Vervolgens is onder leiding van een externe deskundige een drietal sessies gehouden, waarin de basis voor een nieuwe onderwijsvisie is gelegd.²

Conceptversies van de visie zijn vervolgens in diverse gremia besproken: de opleidingscommissie, de examencommissie, het managementteam, het docentenoverleg, de leerstoelgroepen, het StudentenForum (StuF) en het onderwijsteam. Opmerkingen en ideeën van deze gremia zijn verwerkt in de definitieve onderwijsvisie.³

Na een positief advies van de universiteitsraad, is de definitieve versie van de onderwijsvisie op 7 december 2018 vastgesteld door het College van Bestuur van de Universiteit voor Humanistiek.

1 Daarbij zijn diverse relevante beleidsdocumenten gebruikt, waaronder: de bestaande onderwijsvisie (oktober 2002 en de geactualiseerde versie van 2012); het Strategisch Plan 2017-2021 en het Onderzoeksprogramma van de Universiteit voor Humanistiek (mei 2018).

2 Deelnemers aan deze sessies: José Kok (beleidsmedewerker onderwijs), Nanni Kuling (alumnus master Humanistiek), Hanne Laceulle (Humanisme & Filosofie); Yvonne Leeman (Educatie), Anja Machielse (Directeur Onderwijs, Humanisme & Filosofie), Marco Otten (Academische en Arbeidsmarkt Vaardigheden), Rianne Poot (onderwijskundige UU), Merel Visse (Zorgethiek en Beleid).

3 De uitwerking van de onderwijsvisie is tot stand gekomen in samenwerking met Johanneke Braaksma (OAKnet) en Rune Meerman (kwaliteitscoördinator)..

1 WAAROM EEN NIEUWE ONDERWIJSVISIE?

De Universiteit voor Humanistiek staat van oudsher middenin de maatschappij. Om adequaat in te kunnen spelen op actuele vragen rondom levensbeschouwing, zingeving en de inrichting van een menswaardige samenleving, wordt de onderwijsvisie regelmatig tegen het licht gehouden en zo nodig aangepast aan veranderende maatschappelijke omstandigheden. De afgelopen jaren hebben zich – binnen en buiten de universiteit – ontwikkelingen voorgedaan die nieuwe keuzes en een heldere positiebepaling noodzakelijk maken, en voldoende aanleiding vormen om de onderwijsvisie te vernieuwen.

Levensbeschouwelijke identiteit

De Universiteit voor Humanistiek is een onafhankelijke, door de overheid gefinancierde universiteit, die zich onderscheidt van andere Nederlandse universiteiten door haar levensbeschouwelijke humanistische grondslag.

Sinds de oprichting in 1989 heeft de universiteit een grote ontwikkeling doorgemaakt. Voortgekomen uit het Humanistisch Opleidingsinstituut (een hogere beroepsopleiding tot geestelijk verzorger), is de universiteit uitgegroeid tot een academisch kenniscentrum voor vragen rondom zingeving en de inrichting van een humane samenleving. De universiteit omvat nu zes ordinariaten, een Graduate School, en drie geaccrediteerde opleidingen: de bacheloropleiding Humanistiek, de driejarige masteropleiding Humanistiek en de eenjarige masteropleiding Zorgethiek en Beleid. Daarnaast zijn er twee premasterprogramma's en een postacademische Celebrantenopleiding.

De Universiteit voor Humanistiek heeft door haar humanistische grondslag een unieke positie in het veld van het hoger onderwijs. Om deze positie te behouden, is een permanente oriëntatie op de levensbeschouwelijke identiteit van de universiteit en op de wijze waarop die in onderwijs tot uitdrukking komt noodzakelijk.

Master Zorgethiek en Beleid

Sinds september 2013 is de eenjarige masteropleiding Zorgethiek en Beleid ondergebracht bij de Universiteit voor Humanistiek.⁴ Deze master richt zich op het verbeteren van de zorg in Nederland vanuit een zorgethische invalshoek. Zij bereidt studenten voor om door middel van wetenschappelijk onderzoek en beargumenteerde visieontwikkeling een actieve bijdrage te leveren aan de verbetering van zorgpraktijken.

De afgelopen jaren heeft de master Zorgethiek en Beleid zich ontwikkeld van een master die primair was gericht op werkende zorgprofessionals die willen doorstromen in hun vak, naar een master die ook aantrekkelijk is voor afgestudeerde bachelorstu-

denten, zowel van de Universiteit voor Humanistiek als van andere universiteiten. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de instroom van studenten.

Studentpopulatie

Sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur in 2003 is de studentpopulatie van de Universiteit voor Humanistiek veranderd. De etnische achtergrond van onze studenten is nog steeds betrekkelijk homogeen, maar de heterogeniteit in leeftijd en vooropleiding is sterk toegenomen. De meeste studenten in de bacheloropleiding stromen rechtstreeks in vanuit het voortgezet onderwijs. In de master Humanistiek zien we een toenemende instroom van studenten die een hbo-opleiding of een bacheloropleiding aan een andere universiteit hebben gevolgd. De master Zorgethiek en Beleid trekt zowel studenten die al een aantal jaren werkervaring hebben en de studie naast hun werk doen, als studenten die rechtstreeks doorstromen vanuit een bacheloropleiding.

Door deze veranderingen is de bagage waarmee studenten binnenkomen meer divers geworden. Daarnaast zijn er grote verschillen in de wijze waarop studenten zich tot het levensbeschouwelijke karakter van de universiteit verhouden. Dit maakt het noodzakelijk om opnieuw te doordenken hoe de humanistische grondslag van de universiteit vorm krijgt in het onderwijs.

Wetenschappelijke staf

Vernieuwing en verjonging van de wetenschappelijke staf hebben tot andere inhoudelijke accenten in onderwijs en onderzoek geleid. Gezichtsbepalende docenten van het eerste uur zijn opgevolgd door wetenschappers met verschillende disciplinaire achtergronden. Personele wisselingen hebben gevolgen voor het onderzoek van de universiteit. Naast filosofisch en historisch onderzoek naar humanisme als levensbeschouwing en onderzoek met een

⁴ Tot dat moment werd de master Zorg, Ethiek en Beleid verzorgd door de Universiteit van Tilburg.

expliciete normatieve oriëntatie, is ruimte ontstaan voor een grote variëteit aan sociaalwetenschappelijk en empirisch onderzoek met verschillende onderzoeksmethoden en kennisdoelen.

De toename van het aantal docenten met een sociaalwetenschappelijke achtergrond heeft geleid tot veranderingen in de inhoudelijke zwaartepunten van het onderwijs. De verhouding en het samenspel tussen filosofische en sociaalwetenschappelijke cursussen verdient daarom hernieuwde aandacht.

Internationalisering van het hoger onderwijs

Aansluitend bij de landelijke trend in het hoger onderwijs heeft de Universiteit voor Humanistiek de eerste stappen gezet in de richting van internationalisering van het onderwijs. Een deel van de cursussen wordt in het Engels aangeboden en er zijn samenwerkingsovereenkomsten met buitenlandse universiteiten om internationale uitwisseling van studenten en (gast)docenten te stimuleren. In de bacheloropleiding is een mobiliteitsvenster gecreëerd dat studenten mogelijkheden biedt om een periode in het buitenland te studeren.

Internationalisering brengt ook uitdagingen voor het onderwijs met zich mee, bijvoorbeeld met betrekking tot didactische werkvormen en toetsing. Om hier heldere keuzes in te kunnen maken, is een onderliggende visie met doelen en prioriteiten voor de langere termijn onontbeerlijk.

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

De Universiteit voor Humanistiek is bij de oprichting aangewezen als ambtsopleiding vanwege het Humanistisch Verbond,⁵ dat wil zeggen dat zij studenten opleidt voor het uitoefenen van een levensbeschouwelijk ambt of beroep. Van oudsher kiezen veel alumni voor het ambt van humanistisch geestelijk verzorger, bijvoorbeeld bij defensie, justitie, of in zorginstellingen. Anderen kiezen bewust voor andere werkvelden of beroepen waarin levensbeschouwelijke en existentiële vragen een rol spelen. Via deze beroepen dragen onze afgestudeerde studenten bij aan een menswaardige samenleving.

Hoewel deze bijdrage onverminderd relevant en actueel is, is de maatschappelijke context waarin deze bijdrage wordt geleverd sinds de oprichting van de universiteit sterk veranderd. Demografische veranderingen, de complexere samenleving, en maat-

schappelijke en culturele ontwikkelingen hebben gevolgen voor de arbeidsmarkt en de traditionele werkvelden van onze alumni. De verdergaande secularisatie enerzijds en de toegenomen belangstelling voor de rol van levensbeschouwing en religie in de samenleving anderzijds, vereisen een herpositionering en verbreding van de beroepsidentiteit van humanistisch geestelijk verzorgers en andere levensbeschouwelijke en op zingeving en humanisering gerichte beroepen. Om in te kunnen spelen op deze ontwikkelingen oriënteert de Universiteit voor Humanistiek zich permanent op haar rol en positie in traditionele en nieuwe werkvelden en stemt zij haar onderwijs hierop af.

Permanente onderwijsvernieuwing

De geschetste ontwikkelingen hebben gevolgen voor de ambities van de Universiteit voor Humanistiek en voor de inhoud en vormgeving van het onderwijs. De komst van de nieuwe master Zorgethiek en Beleid, veranderingen in de studentpopulatie, verschuivingen in de wetenschappelijke staf en de daarmee samenhangende gevolgen voor de inhoud van het onderwijs, en de uitdagingen van internationalisering en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt vragen om een heldere visie die richting geeft aan de inhoud en de vorm van het onderwijs op de Universiteit voor Humanistiek.

⁵ Het Humanistisch Verbond is de 'zendende instantie' voor humanistische raadspersonen met een academische opleiding.

2 HUMANISME ALS GRONDSLAG

De humanistische levensbeschouwelijke inspiratie en de inzet voor een waardig en zinvol leven in een rechtvaardige, zorgzame samenleving zijn richtinggevend voor het onderwijs en het onderzoek van de Universiteit voor Humanistiek. We vatten humanisme daarbij op als een open levensbeschouwing die wordt gekenmerkt door kritische (zelf)reflectie en een duurzame dialoog met anderen. De levensbeschouwelijke waarden van dit inclusieve humanisme geven richting aan de inhoud en de vorm van ons onderwijs en onderzoek, en zijn bepalend voor de wijze waarop de universiteit zich in de samenleving positioneert.

Humanisme als levensbeschouwing

Het humanisme als *levensbeschouwing* is een zingevingskader dat uitgaat van de waardigheid en relationele autonomie van mensen die fundamenteel kwetsbaar zijn. De humanistische levensbeschouwing staat voor de waarden *vrijheid* (opgevat als veerkrachtige relationele autonomie), *verantwoordelijkheid* (opgevat als taak tot zorg voor zichzelf, anderen en de wereld), *rechtvaardigheid* (opgevat als zorg voor een samenleving met instituties die beschermen tegen uitbuiting en vernedering), *solidariteit* (opgevat als geestelijke en materiële zorg voor elkaar), en *pluralisme* (opgevat als waardig samenleven met verschillen). Deze waarden vormen de grondslag en voorwaarden voor een humane, democratische, pluriforme, inclusieve samenleving.

Humanisme als politiek-moreel streven

Humanisme is tevens een *politiek-moreel streven*, gericht op humanisering van de samenleving, en daarmee op het vergroten van de mogelijkheid dat alle mensen een zinvol, waardig en bloeiend bestaan kunnen leiden (*human flourishing*), ook in situaties van afhankelijkheid en kwetsbaarheid. Humanisme als politiek-moreel streven veronderstelt een democratisch fundament, waarbij bescherming van minderheden, het omgaan met pluraliteit, en respect voor andersdenkenden centraal staan. Het veronderstelt ook dat we nadenken over de betekenis van deze idealen voor de inrichting van instituties en organisaties, en voor professionals, bestuurders en burgers.

Humanisme vereist vrijheid van meningsuiting, maar ook de bereidheid om meningen te herzien op basis van nieuwe ontwikkelingen, discussies of inzichten. Het vraagt bovendien een permanente dialoog met andere levensbeschouwelijke, maatschappelijke en politieke stromingen en hun opvattingen over humane organisaties, een humane samenleving en een humane wereldorde.

Humanisme als levenskunst

Het humanisme omvat tot slot de praktische deugd van de *levenskunst*: het menselijke streven naar een goed, mooi en zinvol persoonlijk leven – ook, of vooral, in moeilijke omstandigheden. In de humanistische visie is de mens een betekeniswezen dat verlangt naar een zinvol leven.

De humanistische levensbeschouwing biedt mensen een zingevingskader dat hen helpt om zin in hun leven te ervaren: in de wereld en de omstandigheden waarin ze zich bevinden. In het licht van dit zingevingskader kunnen mensen betekenis geven en ontlenen aan gebeurtenissen die hen overkomen, handelingen die zij doen en laten, en aan hun denken, willen en voelen. Een humanistisch zingevingskader is principieel open en bestaat uit een samenspel van visie, uitgangspunten, opvattingen, overtuigingen, morele waarden en inspiratiebronnen.

3 KERN VAN DE ONDERWIJSVISIE

De onderwijsvisie van de Universiteit voor Humanistiek geeft aan waartoe studenten worden opgeleid en wat dit betekent voor het onderwijs en de leeromgeving. Vanuit haar identiteit als levensbeschouwelijke universiteit, geïnspireerd door het humanisme, kan de onderwijsvisie van de Universiteit voor Humanistiek als volgt worden geformuleerd:

- Studenten worden opgeleid tot academisch gevormde professionals en maatschappelijk betrokken burgers die in hun denken en werken de mens centraal stellen en een beargumenteerde en doorleefde visie hebben op een menswaardig bestaan en een samenleving die dat mogelijk maakt. Afgestudeerden kunnen individuen, groepen en organisaties begeleiden bij zingevingsvragen en existentiële kwesties; bijdragen aan de doordenking van morele vraagstukken en processen van humanisering in maatschappelijke, organisatorische en beleidsmatige contexten; en een initiërende en/of uitvoerende rol vervullen bij het oplossen van problemen en conflicten in diverse contexten, bijvoorbeeld in de zorg, het onderwijs, beleid, organisaties, en onderzoek.
- Om dit te realiseren, biedt de universiteit een inspirerende leeromgeving waarin 'leren' wordt gezien als een betekenisvolle, zingevende activiteit die de hele persoon betreft, en waarin aandacht is voor de intellectuele, professionele en persoonlijke vorming van de student. Door uiteenlopende (concurrerende) filosofische, ethische en sociaalwetenschappelijke theorieën aan te bieden, worden studenten gestimuleerd een eigen visie en positie te bepalen. Speciale praktijkvakken zijn gericht op de persoonlijke academische ontwikkeling van studenten, in het bijzonder hun vermogen tot dialoog en open communicatie, hun reflectieve en argumentatieve vermogens en hun sensibiliteit voor verschillen. Door praktijkopdrachten leren studenten de weerbaarheid en pluraliteit van humanistische idealen in de praktijk ervaren en doordenken. Op deze wijze ontstaat een vruchtbare wisselwerking tussen theoretische inzichten en praktische ervaringen en toepassingen.

Deze visie krijgt vorm in de opleiding van onze studenten en in de leeromgeving die de Universiteit voor Humanistiek biedt.

De student

De Universiteit voor Humanistiek leidt studenten op die kunnen handelen vanuit humanistische levensbeschouwelijke waarden en een daarop gebaseerde morele oriëntatie. Zij wil dat alle afgestudeerde studenten de rol van kritisch-reflectieve academicus kunnen vervullen, en daarnaast minimaal één andere rol kunnen aannemen, namelijk die van zingevingsprofessional en/of humaniseringsprofessional.

Kritisch-reflectieve academicus

Afgestudeerden zijn (zelf)kritisch-reflectieve academici die beschikken over wetenschappelijke kennis en vaardigheden voor wetenschapsbeoefening en -toepassing, zoals: kritisch denken, analyseren, argumenteren, normatief en moreel reflecteren,

wetenschappelijk schrijven, wetenschappelijk onderzoek uitvoeren. Zij zijn constructieve mee- en tegendenkers die door academische doordenking nuance weten aan te brengen in complexe praktijksituaties, en verantwoordelijk en zorgbewust kunnen functioneren in complexe, interculturele, pluralistische hedendaagse contexten.

Zingevingsprofessional

Afgestudeerden hebben door reflectie op hun eigen zingevingsvragen en existentiële dilemma's relationele en morele sensitiviteit ontwikkeld voor zogenaamde 'trage' vragen, en zijn zorgzaam en empathisch ten aanzien van bestaansknopen en existentiële nood bij mensen voor wie een zinvol leven geen vanzelfsprekendheid is. Zij kunnen zinvragen van mensen en processen van betekenis-

geving in verschillende contexten doorleefd onderzoeken, analyseren, duiden en begeleiden, en zijn in staat om een geëngageerde bijdrage te leveren aan het functioneren van individuen, groepen en organisaties.

Humaniseringsprofessional

Afgestudeerden zijn morele actoren die kunnen reflecteren op hun eigen morele oriëntatie, en zich sensitief kunnen verhouden tot complexe interculturele en interlevensbeschouwelijke contexten. Ze zijn in staat om de humanistische waarden van vrijheid, verantwoordelijkheid, rechtvaardigheid, solidariteit en pluraliteit te helpen vormgeven in praktijken van zorg, begeleiding, educatie en training, onderzoek en advies. Deze morele oriëntatie is onontbeerlijk voor de concretisering van het streven naar een rechtvaardige en zorgzame samenleving.

De leeromgeving

Op de Universiteit voor Humanistiek is 'leren' een betekenisvolle activiteit die plaatsvindt in interacties tussen studenten en docenten. Docenten begeleiden studenten in het proces van academische, persoonlijke, levensbeschouwelijke en arbeidsmarktgerichte vorming, door hen te stimuleren zelf na te denken, een eigen positie te bepalen, en hun kennis en vaardigheden toe te passen in relevante praktijken.

Zelfkritische docenten

Om studenten op te leiden tot kritisch-reflectieve academici, professionele betekenisgevers en morele actoren, is het noodzakelijk dat docenten deze rollen ook zelf uitdragen; elk vanuit haar of zijn eigen unieke achtergrond. Dit betekent dat docenten zowel in hun onderwijs als in hun onderzoek (zelf)kritisch zijn en zich bewust zijn van hun eigen normatieve kader. Ze hebben een wetenschappelijke en onderzoekende houding ten aanzien van eigen en andermans uitgangspunten en staan open voor waarden die in andere levensbeschouwingen centraal staan. Ze initiëren en voeren een open dialoog met studenten en collega's, tonen betrokkenheid bij de humanistische levensbeschouwing en werken vanuit een humaniseringsmissie. Ze reflecteren op het docentschap als ambacht en op het docentschap binnen de humanistische context.

Een hechte leergemeenschap met intensief onderwijs

De Universiteit voor Humanistiek is een kleine universiteit waar studenten gezien worden en gekend zijn en waar de lijnen tussen studenten en docenten kort en persoonlijk zijn. Studenten wor-

den actief betrokken bij het onderwijs, dat zo veel mogelijk plaatsvindt in kleine groepen waarin veel ruimte is voor de persoonlijke ontwikkeling van studenten. De universiteit streeft ernaar deze kleinschaligheid te behouden. Zij wil een hechte lerende gemeenschap zijn, waarin studenten en docenten hun relationele en morele vermogens optimaal inzetten voor de universiteit.

Multidisciplinariteit

Om vraagstukken rondom levensbeschouwing, zingeving en humanisering te doorgronden, is een multidisciplinaire benadering noodzakelijk. Door kennis en perspectieven uit verschillende disciplines te combineren is het beter mogelijk om de gelaagde werkelijkheid te ontrafelen en te begrijpen. De inhoud van het onderwijs op onze universiteit oriënteert zich daarom op meerdere disciplinaire velden, zoals filosofie, religie- en cultuurwetenschappen, maatschappij- en gedragswetenschappen.

Interculturele sensitiviteit

De Universiteit voor Humanistiek streeft naar een pluriforme academische gemeenschap die bijdraagt aan het vergroten van de internationale en interculturele competenties van studenten en docenten. Dit streven komt tot uitdrukking in een curriculum dat studenten vertrouwd maakt met internationale thema's, invloeden en culturele stromingen en bijdraagt aan de interculturele sensitiviteit. Studenten krijgen tijdens hun opleiding kennis en vaardigheden mee om te kunnen studeren, te werken en te leven in een geglobaliseerde wereld.

4 AMBITIES

Om de elementen die in deze onderwijsvisie zijn benoemd te realiseren, heeft de universiteit zeven onderwijsambities geformuleerd. De eerste ambities hebben betrekking op de inhoud en de zwaartepunten in het curriculum en op de leeromgeving die de universiteit wil bieden. Daarna volgen ambities die gericht zijn op de oriëntatie naar buiten en naar de arbeidsmarkt. De laatste ambitie is een permanente discussie over de levensbeschouwelijkheid van de universiteit en de weerslag daarvan in het onderwijs.

Extra aandacht voor *transferable skills*

Op de Universiteit voor Humanistiek gaan academische vorming, persoonlijke en levensbeschouwelijke vorming en arbeidsmarktgerichte vorming van oudsher hand in hand. Om beter in te spelen op de actuele behoefte aan vaardigheden vanuit de samenleving en de arbeidsmarkt zal de universiteit extra aandacht geven aan de ontwikkeling van zogenaamde *transferable skills*, vaardigheden en competenties die nodig zijn om in uiteenlopende professionele contexten te functioneren. Het gaat dan om academische, communicatieve, sociale en interculturele vaardigheden en om competenties, zoals leiderschap en ondernemerschap. De nadruk ligt daarbij op vaardigheden die afgestudeerden in staat stellen een geëngageerde bijdrage te leveren aan een menswaardige samenleving, zoals het vermogen tot dialoog en open communicatie, sensibele voor verschillen, en reflectieve en argumentatieve vaardigheden. De universiteit zal deze *transferabele skills* integreren in een geleidelijke en doorlopende leerlijn binnen het curriculum van alle opleidingen van de universiteit.

Daarnaast zet de universiteit in op het versterken van de Nederlandse taal- en schrijfvaardigheid als centrale vaardigheid van studenten (analyseren, reflecteren, argumenteren, schrijven) door een geïntegreerde leerlijn in het curriculum van de bacheloropleiding te realiseren.

Meer nadruk op interdisciplinariteit en transdisciplinariteit

De Universiteit voor Humanistiek leidt studenten op tot academisch gevormde en maatschappelijk betrokken professionals die op basis van een doordachte en doorleefde visie op de mens en de samenleving een bijdrage kunnen leveren aan een humane samenleving waarin alle mensen een zinvol leven kunnen leiden. Om inzicht te bieden in de complexiteit van de samenleving is het onderwijs per definitie *multidisciplinair*, dat wil zeggen dat onderwerpen worden bestudeerd vanuit verschillende disciplinaire invalshoeken. Studenten krijgen een gedegen basis in de constituerende disciplines, met name filosofie en sociale wetenschappen, en worden vertrouwd gemaakt met verschillende wetenschapsfi-

losofische benaderingen en de daarbij horende kentheoretische uitgangspunten en onderzoeksmethodes.

Om eigentijdse vraagstukken over levensbeschouwing, zingeving en humanisering goed te kunnen doorgronden, is multidisciplinariteit niet altijd voldoende. Daarom streeft de universiteit naar een toenemende mate van *interdisciplinariteit* in het onderwijs, dat wil zeggen dat verschillende disciplinaire benaderingen, invalshoeken en theorieën niet alleen *naast* elkaar worden gedoceerd, maar ook *op* elkaar worden betrokken. Dat kan bijvoorbeeld door een aantal cursussen in het curriculum in te bouwen waarin docenten met verschillende disciplinaire achtergronden samenwerken, en studenten interdisciplinaire opdrachten en toetsen krijgen.

Om de theoretische kennis vervolgens te kunnen benutten voor een praktische bijdrage aan een humane samenleving wordt in het onderwijs nadrukkelijk aandacht gegeven aan de *transdisciplinaire* samenwerking tussen wetenschap en (beroeps)praktijk. Daarbij vullen verschillende soorten en niveaus van kennis elkaar aan (theoretisch, conceptueel, empirisch, praktisch), onder meer door integrale opdrachten waarin studenten theorie en praktijk met elkaar verbinden.

Ontwikkelingsgericht onderwijs

De combinatie van academische en persoonlijke vorming vereist een *ontwikkelingsgerichte* vormgeving van het onderwijs. Reflectie, kritisch denkvermogen en dialoog zijn belangrijk in de interactie tussen docenten en studenten; tijdens onderwijs- en leerprocessen en in de toetsing en beoordeling van leerresultaten. Het geven en ontvangen van feedback aan de hand van duidelijke aandachtspunten of criteria speelt daarbij een belangrijke rol. Niet alleen docenten geven studenten feedback, maar studenten en docenten doen dat ook onderling; docenten en studenten ontwikkelen hun feedbackvaardigheden zodat zij elkaar van functionele en behulpzame feedback kunnen voorzien.

In ontwikkelingsgericht onderwijs speelt toenemende zelfsturing door studenten een belangrijke rol. Aanvankelijk zijn instructie en oefening van kennis en vaardigheden docentgestuurd en vooral gericht op reproductie en inzicht. Het mentoraat bereidt studen-

ten voor op een meer door henzelf gestuurde ontwikkeling tot de beoogde kritisch-reflectieve academicus. Geleidelijk richten het onderwijs en de toetsing zich meer op integrale ontwikkeling en toepassing van kennis, vaardigheden en attitudes.

Dit alles vraagt nadrukkelijk aandacht voor nieuwe, activerende onderwijsvormen die het leerproces van studenten stimuleren. De ontwikkeling daarvan is een speerpunt in het programma voor docentprofessionalisering.

Versterken van uitstroomprofielen

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt maken een versterking van de uitstroomprofielen van de universiteit noodzakelijk. Niet alleen voor onze eigen studenten en docenten, maar ook voor de werkvelden en voor potentiële studenten.

Dat geldt vooral voor de master Humanistiek en de master Zorg-ethiek en Beleid, omdat de werkvelden waarvoor studenten in deze opleidingen worden opgeleid, sterk in beweging zijn.

Om de meerwaarde van onze driejarige masteropleiding Humanistiek ten opzichte van andere (eenjarige) academische masters die opleiden tot geestelijk verzorger beter zichtbaar te maken, krijgt deze master een scherper profiel.

Daarnaast worden nieuwe uitstroomprofielen gerealiseerd door de start van twee eenjarige masters die studenten opleiden om organisaties en instellingen in meer algemene zin te ondersteunen, bijvoorbeeld bij democratisering, burgerschap, zingevingsprocessen en waarden-gedreven professionaliteit. De bedoeling is deze nieuwe eenjarige masters te starten in 2021.

Herzien van de instroomprofielen

Versterking van het profiel van de huidige opleidingen en uitbreiding van het aantal uitstroomprofielen door het opzetten van twee nieuwe masteropleidingen maken een herziening van de huidige instroomprofielen noodzakelijk. Voor elk van de bestaande en nieuwe masters wordt onderzocht welke vooropleidingen passend en gewenst zijn. Uitgangspunt daarbij is de toegenomen diversiteit in de studentenpopulatie.

Deze veranderingen hebben ook gevolgen voor de schakelprogramma's voor hbo- of wo-bachelors die één van onze masters willen volgen, maar niet rechtstreeks toelaatbaar zijn. Deze pre-masterprogramma's worden zó ingericht dat gemotiveerde studenten binnen één jaar voldoende kennis en vaardigheden op kunnen doen om in te stromen in de door hen gewenste masteropleiding. Academische vaardigheden en specifieke kennis over het domein van onze universiteit staan daarbij centraal.

Versterken van de internationale oriëntatie

De universiteit heeft de afgelopen jaren een begin gemaakt met *internationalisation-at-home*. Het curriculum van alle opleidingen bevat inmiddels Engelstalige cursussen en de mogelijkheden voor uitwisseling naar het buitenland zijn uitgebreid. Verdergaande internationalisering gaat echter niet alleen om het aanbieden van Engelstalige cursussen, maar ook om het bevorderen van studentenmobiliteit en het versterken van de internationale dimensie van het onderwijs, waardoor studenten internationale competenties kunnen verwerven en internationale ervaring kunnen opdoen. Dat vraagt een inclusieve leergemeenschap waarvan zowel Nederlandse als internationale studenten deel uitmaken. Om de internationale oriëntatie in het onderwijs te vergroten, breiden we de uitwisselingsrelaties met buitenlandse universiteiten verder uit. Ook zal een nieuwe Engelstalige master worden gestart. Om prioriteiten voor de langere termijn vast te stellen, ontwikkelt de universiteit een heldere visie op internationalisering en een adequaat taalbeleid, waarin de specifieke aard van de universiteit en de kwaliteit van het onderwijs centraal staan.

Versterken van de Engelse taalvaardigheid van studenten wordt een belangrijk onderdeel van het vaardighedenonderwijs (de eerdergenoemde *transferable skills*). Engelse taalvaardigheid en interculturele didactiek vormen ook belangrijke aandachtspunten in het programma voor docentprofessionalisering.

Permanente oriëntatie op de levensbeschouwelijke identiteit van de universiteit

De Universiteit voor Humanistiek is een levensbeschouwelijke universiteit op humanistische grondslag. Hoewel de universiteit een stevige positie heeft in het veld van het hoger onderwijs, is een voortdurende oriëntatie op haar unieke identiteit noodzakelijk. In een tijd waarin de rol van levensbeschouwing en religie in de samenleving sterk verandert, moet het inhoudelijke gesprek over de betekenis daarvan voor een levensbeschouwelijke universiteit in het algemeen en de humanistische grondslag in het bijzonder continu worden gevoerd; *binnen* de universitaire gemeenschap, in onderwijs en onderzoek, en *buiten* de universiteit, met relevante externe partijen. De relatie tussen wetenschap, levensbeschouwing en het beroepenveld staat daarbij centraal.

5 UITWERKING VAN DE ONDERWIJSVISIE

De onderwijsvisie van de Universiteit voor Humanistiek beschrijft de humanistische grondslagen van de universiteit die het uitgangspunt vormen voor het onderwijs. Hierna geven we aan op welke wijze deze uitgangspunten concreet vorm krijgen in de onderwijspraktijk van de universiteit.

Drie componenten

De Universiteit voor Humanistiek leidt studenten op tot academisch gevormde professionals en maatschappelijk betrokken burgers die in uiteenlopende contexten verschillende rollen kunnen vervullen: kritisch-reflectieve academicus, zingevingsprofessional en humaniseringsprofessional. Dit vereist een doelgerichte opleiding met een drietal componenten:

- 1 Substantiële academische vorming vanuit geesteswetenschappelijk en sociaalwetenschappelijk perspectief;
- 2 De ontwikkeling van professionele vaardigheden;
- 3 Kritische persoonsvorming. Deze laatste component is van groot belang om als professional in uiteenlopende contexten en situaties adequaat te kunnen handelen.

Opvatting over 'leren'

De Universiteit voor Humanistiek ziet 'leren' als een betekenisvolle, zingevende activiteit die de hele persoon betreft en plaatsvindt in interacties tussen studenten en docenten. Deze interacties kenmerken zich door dialoog en respectvolle omgang met elkaar en zijn niet vrijblijvend; noch voor docenten noch voor studenten. Studenten leren niet alleen van docenten maar ook van elkaar. Ook docenten staan open voor leren; van elkaar en van studenten. Samen vormen ze een lerende gemeenschap.

Om succesvol als lerende gemeenschap te kunnen functioneren, is een inspirerende, ontwikkelingsgerichte leeromgeving nodig die uitnodigt tot activerend onderwijs en leren. Dit vereist niet alleen een samenhangende en op de beoogde leeruitkomsten gerichte opbouw van curricula, maar ook een passende didactische vormgeving van onderwijs en toetsing. Om dit te realiseren zijn inhoudelijk en didactisch gekwalificeerde docenten nodig.⁶

Eindtermen en leerdoelen

Het curriculum van de opleidingen van de universiteit wordt inhoudelijk en qua opzet zodanig vormgegeven dat studenten in staat worden gesteld om de eindtermen⁷ van de opleiding te bereiken. De eindtermen zijn globaal geformuleerd en worden uitgewerkt in concrete en toetsbare leerdoelen per cursus.⁸ Hiermee zijn de leerdoelen richtinggevend voor de onderwijsactiviteiten en de toetsing.

- Iedere opleiding heeft een overzichtelijke set eindtermen die de focus van de opleiding weerspiegelen en de basis vormen voor het curriculum.
- De leerdoelen van afzonderlijke cursussen dragen bij aan de eindtermen van de opleiding.
- Eindtermen en leerdoelen zijn toetsbaar. Ze zijn geformuleerd vanuit het perspectief van de student.

Opbouw van curricula

De opleidingen van de Universiteit voor Humanistiek zijn opgebouwd volgens leerlijnen waarbinnen met elkaar samenhangende cursussen worden geboden.

Daarnaast kennen de bachelor en de master Humanistiek een 'vrije ruimte' die door studenten zelf kan worden ingevuld.

Leerlijnen en cursussen

Iedere opleiding kent verschillende leerlijnen die gericht zijn op theorie en/of op vaardigheden. Alle cursussen horen bij minimaal één leerlijn en kennen in principe een omvang van 7,5 EC of een veelvoud daarvan.

⁶ Daartoe kent de universiteit een permanent programma voor docentprofessionalisering.

⁷ De Dublin Descriptoren beschrijven de eindtermen voor bachelor- en masterstudies aan Europese universiteiten. De eindtermen zijn globaal omschreven ten aanzien van: 1) kennis en inzicht, 2) toepassen van kennis en inzicht, 3) oordeelsvorming, 4) communicatie en 5) leervaardigheden.

⁸ De eindtermen voor de opleidingen van de Universiteit voor Humanistiek zijn opgenomen in de OERen. De leerdoelen zijn vermeld in de werkboeken van de cursussen.

- De leerlijnen in de bacheloropleiding zijn: zingeving, humanisering, onderzoek (wetenschapstheorie, methoden en onderzoek, WMO) en academische en arbeidsmarktgerichte vaardigheden (AAV).
- De leerlijnen in de master humanistiek zijn: humanisme, begeleiding, organisatie, educatie en onderzoek. De leerlijn *humanisme* bouwt voort op de leerlijnen *zingeving* en *humanisering* van de bacheloropleiding. De leerlijnen *begeleiding*, *organisatie*, *educatie* zijn gericht op het ontwikkelen van (door het humanisme geïnspireerde) kennis over deze terreinen, en bestaan uit theoretische cursussen en zogenaamde 'beroepsvaardigheidencursussen' waarin theoretische kennis en vaardigheden worden gecombineerd. De leerlijn *onderzoek* bouwt voort op de leerlijn onderzoek in de bachelor.
- De leerlijnen in de master zorgethiek en beleid zijn: zorgethiek, beleid en onderzoek.

Leerlijn *Transferable skills*

In alle opleidingen wordt aandacht besteed aan *transferable skills* met het oog op de persoonlijke vorming en de ontwikkeling van professionele vaardigheden.

- In de *bachelor Humanistiek* is daarvoor een doorlopende leerlijn opgenomen die zich richt op academische, arbeidsmarktgerichte, communicatieve, sociale en interculturele vaardigheden, ook in internationaal perspectief (AAV). Bijzondere aandacht is er in de bacheloropleiding voor schrijfvaardigheden; die krijgen expliciet aandacht via een integrale leerlijn die ingebed is *in* en gekoppeld is *aan* cursussen uit de theoretische leerlijnen.
- In de *master Humanistiek* is de ontwikkeling van vaardigheden ondergebracht in een breed aanbod van beroepsvaardigheidencursussen die deel uitmaken van de leerlijnen *begeleiding*, *organisatie* en *educatie*. Daardoor ontstaat geïntegreerde aandacht voor theorie en vaardigheden, gericht op de specifieke velden *begeleiding*, *organisatie* en *educatie*. Studenten kiezen gedurende hun opleiding minimaal twee van deze beroepsvaardigheidencursussen.
- In de *master Zorgethiek en Beleid* zijn geen aparte vaardigheidencursussen, maar vormen 'transferable skills' een onderdeel van alle cursussen.
- Om interculturele competenties en de Engelse taalvaardigheid te vergroten, worden in alle opleidingen Engelstalige cursussen aangeboden in periode 1 en 2. Het gaat om verplichte

cursussen die ook in het Engels worden gegeven als er geen internationale studenten zijn.⁹

Vrije ruimte

In de opleidingsprogramma's van de bachelor Humanistiek en de master Humanistiek is tenminste 15 EC vrije ruimte opgenomen. Studenten kunnen deze ruimte invullen met verdiepende of verbredende cursussen buiten of binnen de Universiteit voor Humanistiek, of met deelname aan internationale uitwisselingen in het kader van het Erasmusprogramma. Binnen de universiteit kunnen zij bijvoorbeeld de cursus 'Assisteren bij UvH-onderwijs', 'Assisteren bij UvH-onderzoek', de beroepsvaardigheidencursussen van de master Humanistiek of cursussen van de master Zorgethiek en Beleid volgen.

Didactische vormgeving van het onderwijs

Leren leidt tot het steeds verder uitbreiden of reorganiseren van het aanwezige geheel van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes. Het persoonlijke referentiekader van de student is van invloed op dit reorganisatieproces, evenals de context waarin het leren plaatsvindt.

Sturing en zelfsturing

In ontwikkelingsgericht en activerend onderwijs speelt toemennende zelfsturing door studenten een belangrijke rol. Aanvankelijk zijn in de bacheloropleiding instructie en oefening van kennis en vaardigheden voornamelijk docentgestuurd en vooral gericht op reproductie en inzicht.

- Vanaf het tweede jaar stellen docenten zich meer op als begeleider op weg naar te bereiken leerdoelen en nodigen zij studenten uit tot steeds meer zelfsturing.
- Deze zelfsturing door studenten en de meer integrale ontwikkeling en toepassing van kennis, vaardigheden en attitudes nemen verder toe in het derde jaar.
- Het beroep op zelfsturing door de student is nog groter in de masteropleidingen. Hier zijn meer keuzemogelijkheden in het curriculum waardoor de student – meer dan in de bacheloropleiding – zelf verantwoordelijk is voor de concrete invulling van het te doorlopen opleidingsprogramma. Bovendien stellen docenten zich meer op als coaches die op verzoek van de student begeleiding geven.

⁹ Dit is vastgelegd in de notitie 'Taalbeleid Engels van de Universiteit voor Humanistiek' (vastgesteld door het CvB op 7 december 2018).

Begeleiding

In het eerste jaar van de bacheloropleiding krijgen studenten een ouderejaars studentassistent als *mentor*. Een AAV-docent coördineert de mentoren. Het mentoraat richt zich onder andere op: leren studeren, leesvaardigheden en tekstanalyse.

De *studieadviseur* monitort en begeleidt studenten gedurende de opleidingen op het gebied van studievoortgang en eventuele meer persoonlijke aspecten. Zo nodig verwijst de studieadviseur door naar de *vertrouwenspersoon* of andere professionals.

De meer inhoudelijk en op het toekomstig functioneren als reflectieve professional gerichte begeleiding wordt gegeven door de docenten van de cursussen.

Activerend onderwijs, actieve participatie en opdrachten

In alle opleidingen wordt van studenten actieve participatie verwacht. Om hen daartoe uit te nodigen werken docenten met activerende werkvormen tijdens colleges en werkgroepen. Opdrachten tijdens en buiten contacturen worden activerend ontworpen en geformuleerd. Zo worden studenten niet alleen uitgenodigd actief te leren, maar bereiden ze zich ook voor op de toenemende zelfsturing die van hen wordt verwacht.

Docenten op hun beurt zullen in de loop van de opleiding steeds minder doceren, instructie geven, trainen en voordoen, en steeds meer opdrachten geven waarmee studenten actief en zelf ontdekkend aan de slag moeten om zich kennis en vaardigheden eigen te maken. Dit betekent dat opdrachten in toenemende mate open en globaal geformuleerd zijn, omvattender worden en meer zelfstudie vereisen.

Tegelijkertijd dienen opdrachten altijd duidelijke leerdoelen. De criteria waaraan de resultaten moeten voldoen, zijn duidelijk maar in de loop van de opleidingen wel steeds minder specifiek en gedetailleerd. Zo krijgen studenten ruimte om zich actief kennis, vaardigheden en attitudes eigen te maken en om eigen vormen te kiezen waarmee zij aan de resultaatverplichtingen kunnen voldoen.

Feedback

Activerend onderwijs en toenemende zelfsturing vereisen een functionele feedbackcultuur in de opleidingen. Het geven en ontvangen van feedback gebeurt aan de hand van duidelijke aandachtspunten of criteria en met respect voor de voorliggende prestatie en de betrokken personen.

Feedback is concreet en richt zich op het product of de taakuitvoering en het proces in relatie tot de te bereiken doelen. Feedback voorziet zo nodig in concrete voorbeelden en suggesties maar laat ook ruimte voor andere oplossingen.

Feedback geven en ontvangen zijn vaardigheden die zowel docenten als studenten moeten ontwikkelen. Niet alleen docenten geven studenten feedback, maar studenten en docenten doen dat ook onderling.

Integratie

De opleidingsprogramma's kennen inhoudelijke en meer op vaardigheden gerichte leerlijnen. Gedurende de opleidingen is sprake van toenemende integratie van theoretische kennis en vaardigheden. Daartoe wordt gewerkt met integrale opdrachten waarbij kennis en ervaring uit verschillende cursussen en/of leerlijnen geïntegreerd worden toegepast. Integrale opdrachten betreffen zowel de integratie van inhoudelijke kennis en vaardigheden, als de integratie in en met de praktijk.

In de bacheloropleiding worden deze opdrachten veelal gegeven vanuit de leerlijn *onderzoek* met toepassing op een bepaalde inhoud. In de masteropleidingen zal vaker sprake zijn van integrale opdrachten vanuit de theoretische leerlijnen die ook de toepassing van vaardigheden vragen.

Toetsing¹⁰

Vanwege de sturende werking die uitgaat van toetsing, beoordeling en feedback spelen formatieve en summatieve toetsing gedurende de opleiding een belangrijke rol.

- *Formatieve toetsing* is onderdeel van het leerproces en geeft studenten tussentijds zicht op hoe zij op weg zijn naar de uiteindelijk te verwerven kennis, vaardigheden en attitudes. Hiervoor worden uiteenlopende toetsvormen gebruikt, individueel en/of in groepsverband. Feedback op formatieve toetsen komt van verschillende kanten: via zelf- en peertoetsing door studenten en van docenten. In alle gevallen is de feedback gebaseerd op vooraf gegeven inzicht in de kenmerken waaraan prestaties moeten voldoen. Aan formatieve toetsen zijn op geen enkele wijze *go/no-go*-beslissingen verbonden.¹¹
- *Summatieve toetsing* leidt tot *go/no-go*-beslissingen en wordt door examinatoren beoordeeld. Ook bij deze toetsen krijgen studenten vooraf zicht op de criteria die de basis vormen voor de beoordeling en waardering van toetsprestaties. De motivatie van beoordelingen en *go/no-go*-beslissingen aan de hand van de beoordelingscriteria geven de student inzicht in het oordeel en de waardering daarvan en dragen zo bij aan feedback.

Kwalificaties van docenten

Om de onderwijskwaliteit te optimaliseren investeert de Universiteit van Humanistiek permanent in docentprofessionalisering.

Inhoudelijk en didactisch bekwaam

Docenten zijn tenminste op masterniveau opgeleid en gepromoveerd. Zij hebben inhoudelijke expertise en zijn didactisch bekwaam, wat blijkt uit een BKO en/of SKO. Met het oog op de toenemende internationalisering is hun Engelse taalvaardigheid tenminste op C1-niveau, bij voorkeur C2.

Met het oog op het geformuleerde toetsbeleid en het op activerend onderwijs gerichte onderwijsconcept wordt van docenten verwacht dat zij zich op deze terreinen verder professionaliseren door bijvoorbeeld het volgen van in- en/of externe workshops en studiedagen. Zij worden hiervoor gefaciliteerd, evenals voor eventuele individuele begeleiding *on the job*.

Voorbeeldfunctie

Docenten zijn zich bewust van de voorbeeldfunctie die zij hebben voor studenten. Zij laten zowel in hun onderwijs als in hun onderzoek zien (zelf)kritisch te zijn en zijn zich bewust van hun eigen normatieve kaders. Zij zijn bereid tot respectvolle open dialoog waarbij zij een wetenschappelijke en onderzoekende houding ten toon spreiden. Dit komt vooral expliciet naar voren in de multidisciplinaire (en soms interdisciplinaire) samenwerking met elkaar en met studenten, veelal via de integrerende opdrachten. Zo dragen zij zelf uit hoe de verschillende rollen waarvoor studenten worden opgeleid, te realiseren zijn.

Studenten betrekken bij onderzoek en praktijk

Docenten nodigen – waar dat zinvol is – studenten uit om mee te werken in bijvoorbeeld hun eigen onderzoek en/of andere professionele activiteiten buiten de UvH. Zo krijgen studenten de kans alvast nader kennis te maken met de daadwerkelijke beroepspraktijk. Mogelijkheden hiertoe zijn bijvoorbeeld het gebruik van bestaand onderzoeksmateriaal bij opdrachten, of deelname aan de mastercursus 'Assisteren bij UvH-onderzoek'.

¹⁰ Zie voor meer informatie over toetsing de notitie 'Toetsbeleid Universiteit voor Humanistiek' (vastgesteld op 07/12/2018).

¹¹ Formatieve toetsen kunnen geen voorwaarde zijn voor deelname aan een summatieve toets en/of het verkrijgen van EC's.

SLOT

Deze onderwijsvisie beschrijft de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan een continu proces van onderwijsverbetering, dat tot uitdrukking komt in het kwaliteitszorgplan van de Universiteit voor Humanistiek. De visie laat zien hoe we onze studenten willen opleiden, en welke eisen dat stelt aan de inhoud en de vormgeving van ons onderwijs. Ook is beschreven welke ambities de Universiteit voor Humanistiek tot 2025 wil realiseren door een gerichte, samenhangende en meerjarige aanpak.

Kromme Nieuwegracht 29, 3512 HD Utrecht
T (030) 239 01 00 | E info@uvh.nl | I www.uvh.nl

Volg ons op:

COLOFON

Tekst Anja Machielse
Fotografie Gerard Linde (voorkant),
Lilian van Rooij, Ramaya Soe-Agnie
Vormgeving Carta Lian Oosterhoff
© Universiteit van Humanistiek
December 2018

Hoewel deze brochure met zorg is samengesteld, kunt u geen rechten ontleen aan de inhoud.